

**ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ФИЛОСОФИЯ**

20 май 2022 г.

**ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА
ВАРИАНТ 1**

ЧАСТ 1 (Време за работа - 90 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 20. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Коя от изброените характеристики НЕ може да бъде свързана с понятието „парадигма“?

- А) модел на мислене
- Б) общовалиден образец за обяснение в дадена наука
- В) общи убеждения и ценностни нагласи на определена научна общност
- Г) модел за успешна бизнес кариера

2. Контролиран научен опит, който трябва да потвърди или опровергае научно твърдение, се нарича:

- А) експеримент
- Б) аргумент
- В) ракурс
- Г) дискурс

3. Как се нарича машина, която извършва относително самостоятелни действия почти без намесата на човека?

- А) инструмент
- Б) автомат
- В) дериват
- Г) агрегат

4. Кой от изброените философи е представител на древногръцката атомистика?

- А) Талес
- Б) Хераклит
- В) Демокрит
- Г) Анаксимен

5. Кое от изброените е пример за социално инженерство?

- А) държавен контрол над раждаемостта
- Б) пазарна икономика
- В) свободно придвижване
- Г) провеждане на избори

6. Как наричаме процеса на изменение на сегашното състояние към нещо по-ново и по-различно?

- А) промяна
- Б) стагнация
- В) застои
- Г) девалвация

7. Кое от изброените произведения НЕ е на Имануел Кант?

- А) „Критика на чистия разум“
- Б) „Критика на практическия разум“
- В) „Критика на способността за съждение“
- Г) „Критика на циническия разум“

8. Коя от посочените характеристики НЕ е типична за потребителското отношение към природата?

- А) човекът поставя на първо място своите настоящи потребности
- Б) човекът консумира природни ресурси без ограничения
- В) човекът проявява грижа и уважение към природата
- Г) човекът приема ресурсите като средство

9. Как се нарича безвкусно произведение, което няма естетическа стойност, но има високи претенции за такава?

- А) бутиково
- Б) кичозно
- В) стилно
- Г) ексцентрично

10. Получаването на по-високо заплащане на мъжете спрямо жените е типичен пример за:

- А) природосъобразност
- Б) неравенство
- В) справедливост
- Г) солидарност

11. Според Макс Вебер има три типа власт. Кой от изброените е излишен?

- А) легален
- Б) популярен
- В) харизматичен
- Г) традиционен

12. Кое от изброените НЕ може да бъде определено като пиетет?

- А) благоговение пред святото
- Б) стремеж към благочестивост
- В) преклонение към религията
- Г) приоритет на профанното

13. Кое от изброените НЕ е характеристика на рационалното мислене?

- А) може да бъде проследен и анализиран ходът на мисълта
- Б) отстоява се мнение, но не се посочват основания

- В) свързано е с подбор и анализ на информация
- Г) подчинено е на логически правила и закони

14. Кое от изброените НЕ е логически съюз?

- А) импликация
- Б) еквивалентност
- В) конюнкция
- Г) фрустрация

15. Група, която е сформирана основно за изпълнението на някаква задача или проект, за които притежава необходимите умения, се нарича:

- А) приятелска компания
- Б) работен екип
- В) семейство
- Г) религиозна общност

16. Кое от изброените НЕ е проява на асертивност?

- А) надменност към другия
- Б) уважение към себе си
- В) активна позиция
- Г) ясни послания

17. Коя философска и политическа парадигма се характеризира с рационализъм и индивидуалистичен хуманизъм?

- А) авторитаризъм
- Б) либерализъм
- В) консерватизъм
- Г) комунитаризъм

18. Кое от изброените действия е проява на мултикултурализъм?

- А) забрана за организиране на етнически фестивал
- Б) поругаване на религиозни символи
- В) изучаване на майчин език в училище
- Г) отказ за приемане на дете от малцинство в спортен клуб

19. Кой е най-важният въпрос за философията според Албер Камю?

- А) въпросът за субстанциите
- Б) въпросът за самоубийството
- В) въпросът за съществуването на Бог
- Г) въпросът за научното познание

20. Кое от изброените НЕ е елемент на здравословния начин на живот?

- А) умерена физическа активност
- Б) балансирано и разнообразно хранене
- В) разумно количество изпушени цигари
- Г) поддържане на нормален индекс телесна маса

Отговорите на задачи от 21. до 27. вкл. запишете в листовите за свободни отговори!

21. Как в естетиката се нарича съгласуването между частите на дадено цяло?

22. Коя дума са използвали древните гърци за обозначаване на това, което днес наричаме Вселена?

23. Как се наричат трите термина на простия категоричен силогизъм?

24. В листовите за свободни отговори срещу съответната буква изберете и запишете от следните понятия *дискусия, мнение, солидарност* онова, което допълва определението.

А: Възглед, до който сме стигнали случайно и без необходимата аргументация, се нарича

Б: Процесът на издигане на противоположни тези и защитата им с аргументи от реални опоненти се нарича.....

В: е вид обществено отношение на съпричастност и подкрепа към другия, без да е търсена възвръщаемост

25. Посочете трите неправилни форми на управление на държавата според Аристотел.

26. Избройте трите части на човешката психика според Фройд и психоанализата.

27. В листовите за свободни отговори срещу съответната буква изберете и запишете от изброените философи Теодор Адорно, Мирча Елиаде, Карл Ясперс онзи, който е изразител на посоченото твърдение.

А: Времето може да бъде сакрално и профанно според.....

Б: Човекът е самотрансцендентиращо същество според.....

В: Истинското изкуство е отрицание, преувеличен абсурд според.....

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

20 май 2022 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

ЧАСТ 2 (Време за работа - 150 минути)

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 31. включително)

„Все пак съществува един по-общ довод срещу преклонението пред гърците или пък пред другиго. При изучаването на един философ правилното отношение не се заключава нито в преклонението, нито в презрението, а в нещо като хипотетично съгласие, докато стане възможно да се разбере какво значи да се повярва в неговата теория, и едва тогава иде критичното отношение, което би трябвало да напомня, доколко е възможно, нагласата на ума на човек, който се е отказал от възгледите, които досега е поддържал. Презрението коригира първата част от този процес, а преклонението втората. Трябва да бъдат запомнени две неща: за човека, чиито възгледи и теории са достойни за изучаване, може да се предположи, че притежава известна интелигентност, но и че вероятно няма човек, който да е достигнал до пълната и окончателна истина по който и да е от въпросите. Когато някой интелигентен човек изразява възглед, който ни се струва очевиден абсурд, ние не би трябвало да се захващаме да доказваме, че това в известен смисъл е истина, а трябва да се опитаме да разберем по какъв начин то е достигнало дотам да изглежда истинно. Това упражнение на историческото и психологическото въображение едновременно би разширило обхвата на нашето мислене и би ни помогнало да осъзнаем колко налудничави ще се сторят част от нашите предубеждения за една епоха с различна нагласа на ума.“

Бърtrand Ръсел, „История на западната философия“

28. Според Ръсел има два вида погрешно отношение към философите. Кои са те?

29. Като се опирате на текста, отговорете на следните въпроси:

А: Какво е правилното първоначално отношение при изучаването на философ?

Б: Какво качество притежава човек, който е признат за достоен за изучаване?

30. В листовете за свободни отговори, като се опирате на текста на Ръсел, срещу съответната буква отбележете с ДА или НЕ истинността на всяко от твърденията:

А: Презрението е пречка за приемането на философията.

Б: Преклонението е пречка за критичното отношение към философията.

В: Преди да приемем някакъв възглед, трябва първо да се опитаме да го оспорим.

31. Като се опирате на текста, отговорете на следните въпроси:

А: Какво трябва да направим ако се натъкнем на възглед, който ни се струва абсурден?

Б: При какви обстоятелства нашите предубеждения могат да изглеждат налудничави?

В: Кои са двата вида въображение, които разширяват обхвата на нашето мислене?

32. Прочетете внимателно предложените по-долу фрагменти за есе и зададения казус и направете избор между създаване на философско есе върху ЕДИН от фрагментите ИЛИ разработване на анализ по казуса, като се опирате на насочващите въпроси.

Философското есе или анализа на казуса напишете в листовете за свободни отговори на предвиденото за това място!

Фрагменти за есе:

1. „...човек не е нищо друго освен това, което сам се направи“

Жан-Пол Сартър, „Екзистенциализмът е хуманизъм“

2. „В цялата вселена всичко, което искаме и върху което можем да въздействаме, може да се употреби и само като средство; единствено човекът и с него всяко рационално създание е цел сама по себе си“

Имануел Кант, „Критика на способността за съждение“

Казус:

Иван, чиито приятели го наричат „Иван Гог“, е талантив млад художник, който рисува прекрасни графити. Един ден той получава вдъхновение и решава да нарисува своя творба върху известен паметник в центъра на град София, въпреки че знае, че с това ще наруши закона. Според него в изкуството е позволено да се поставят под въпрос и да се нарушават обществените норми, стига никой да не страда. Той споделя намерението си с двама от най-близките си приятели – Лео и Рубен.

Лео веднага одобрява идеята и е готов да помогне, защото харесва изкуството на Иван Гог, освен това приятелите трябва винаги да се подкрепят. „Ще стане красиво произведение на изкуството!“ – казва той.

Рубен обаче е против. Той смята, че рисуването по паметници не е красиво изкуство, а вандализъм и проява на лош вкус. „Освен че няма да участвам, ако от полицията направят разследване и поискат да разберат кой го е направил, аз ще трябва да кажа истината, защото не е добре да се лъже“. Огорчен от приятелите си, Рубен си тръгва.

Иван Гог не е сигурен как да постъпи. Да се откаже ли от своя проект, или да го осъществи, въпреки съображенията на Рубен?

Насочващи въпроси за анализ на казуса:

- Какво е изкуство и как то се отнася към морала?
- Как и с помощта на какви теории в етиката могат да се интерпретират възгледите и намеренията на тримата герои?
- Как се определя разликата между добър и лош вкус в естетиката и изкуството?

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ

ПО ФИЛОСОФИЯ

20 май 2022 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Въпрос	Отговор	Точки
1	Г	1
2	А	1
3	Б	1
4	В	1
5	А	1
6	А	1
7	Г	1
8	В	1
9	Б	1
10	Б	1
11	Б	1
12	Г	1
13	Б	1
14	Г	1
15	Б	1
16	А	1
17	Б	1
18	В	1
19	Б	1
20	В	1

Задача 21 – 2 точки

Хармония или хармонично

Задача 22. – 2 точки

Космос

Задача 23. – 3 точки.

Голям, малък и среден (последователността е без значение)

Задача 24. – 6 точки

- А: мнение
- Б: дискусия
- В: солидарност

Задача 25. – 3 точки

Деспотизъм, олигархия, демокрация (последователността е без значение)

Задача 26. – 3 точки

То, Аз, Свръх Аз или Id, Ego, Super Ego (последователността е без значение)

Задача 27. – 6 точки

- А: Мирча Елиаде
- Б: Карл Ясперс
- В: Теодор Адорно

Задача 28. - 4 точки

Преклонение и презрение (последователността е без значение)

Задача 29. – 4 точки

- А: хипотетично съгласие
- Б: интелигентност

Задача 30. – 6 точки

- А: Да
- Б: Да
- В: Не

Задача 31. - 6 точки

- А: Да разберем по какъв начин се е стигнало дотам да изглежда истинен
- Б: В една епоха с различна нагласа на ума
- В: Исторически и психологически

Задача 32. (казус или есе) - 35 точки

Казус

Критерий	Точки
<p>Описва и използва при анализа дадената/наличната информация за фактите и обстоятелствата в конкретната ситуация</p> <p><i>Отговор: Максимален брой точки при посочване на имената на всички участници и правилно пресъздаване на ситуацията. Оценката се сваля при объркани имена и/или ситуация.</i></p>	2

<p>Описва участниците в казуса и анализира техните възгледи/ценности/интереси и отношения</p> <p><i>Отговори: Максимален брой точки при правилно предадени позиции и отношения на участниците. Оценката се намалява при наличието на объркване и неточности.</i></p>	2
<p>Формулира проблем/въпрос/конфликт/дилема в казуса</p> <p><i>Отговор: Максимален брой точки при ясно формулиране на проблема. Например: Иван Гог е изправен пред дилема: Ако избере изкуството, ще наруши морала, а ако избере да се придържа към морала, ще изостави изкуството.</i></p> <p><i>Възможни са и други отговори.</i></p> <p><i>Оценката се намалява при наличието на объркване и неточности.</i></p>	3
<p>Разпознава психологически, етически, естетически, философски или научни възгледи/теории, които обясняват позициите на участниците или конфликта между тях</p> <p><i>Отговор: 8 т. – интерпретация на казуса през трите насочващи въпроси: посочени са поне две етически теории и е направен анализ на понятията „изкуство“ и „естетически вкус“.</i></p> <p><i>Оценката се намалява съобразно степента, в която не са изпълнени максималните критерии.</i></p>	8
<p>Формулира алтернативни позиции и решения (минимум две – напр. от гледна точка на различни участници/страни в казуса)</p> <p><i>Отговор: Максимален брой точки поред критерия – разпознати са поне две алтернативни позиции.</i></p>	6
<p>Преценява предимствата и недостатъците, включително последиците на алтернативните решения</p>	4
<p>Избира най-подходящото решение и обосновава избора си/формулира и обосновава лична позиция</p> <p><i>Отговор: Максимален брой точки при аргументиран избор на „най-подходящото“ решение, каквото и да е то според ученика.</i></p>	6
<p>Използва коректно и прецизно философска терминология</p>	2
<p>Спазва книжовната норма на българския език и подходящ аналитичен стил на изложението</p>	2
общо	35

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ФИЛОСОФСКО ЕСЕ

1. Ниво на разпознаване на философската проблематика (философските проблеми), заложена/и във фрагмента – до **5** точки;
2. Ниво на философска осмисленост и интерпретация на проблемите – до **10** точки;
3. Ниво на употреба и владееене на логическия и понятиен инструментариум при формулиране на позиция и излагане на аргументация в нейна подкрепа – до **10** точки;
4. Степен на самостоятелност при тълкуването на проблема във фрагмента – до **7** точки;
5. Ниво на езикова и стилистична култура – до **3** точки